

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Pan ddaw'r archwilydd Canllaw defnyddiol i ffermwyr

Argraffiad 2024

Cyflwyniad

Cynhelir archwiliadau fferm ar sampl o ffermydd bob blwyddyn i sicrhau bod ffermwyr yn cydymffurfio a'r rheoliadau sy'n ofynnol iddyn nhw eu dilyn fel amod derbyn cymorth ariannol neu am gadw da byw.

Mae'r ffermydd yn cael eu harchwilio i asesu a yw'r ffermwr yn cadw at amodau cynlluniau unigol. Mae ffermwyr sy'n cael y Taliad Sylfaenol neu daliad o dan Gynlluniau Cymorth Amaethyddol yn gorfod cydymffurfio a rheolau Trawsgydymffurfio ynghyd a rheolau'r gwahanol gynlluniau.

Mae'r ddogfen yma wedi ei diweddarau ac ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru, ynghyd a gwybodaeth ychwanegol i ffermwyr yng Nghymru www.llyw.cymru/ffermio-a-chefn-gwlad

Bydd y cyngor yn y canllaw hwn yn eich helpu i baratoi ar gyfer archwiliadau Trawsgydymffurfio, archwiliadau Cymhwyster Tir â'r Cynlluniau Cymorth Amaethyddol. Mae'n disgrifio'n glir beth yn union sydd angen i chi i wneud cyn i'r archwilydd alw ac yn esbonio beth fydd yr archwilydd yn ei wneud yn ystod yr archwiliad.

Mae'r canllaw hwn yn offeryn cyfeirio y gallwch ei gadw a chyfeirio ato unrhyw bryd. **Dylid ei ddarllen ar y cyd â'r canlynol:**

- Tafenni canllaw ffermwyr i Trawsgydymffurfio
- Llyfryn Rheolau'r Cais Sengl
- Canllaw i Geidwaid Gwartheg
- Canllaw i Geidwaid Defaid – y rheolau ar adnabod defaid a geifr
- Canllawiau ar gyfer Cynlluniau Cymorth Amaethyddol.

Yn aml mae gorgyffwrdd rhwng agweddau ar arolygiadau Trawsgydymffurfio a mathau eraill o archwiliadau fferm megis y rhai a gynhelir gan adrannau safonau masnach awdurdodau lleol, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Cynlluniau Sicrwydd Fferm, ond mae'r canllaw hwn wedi ei gyfyngu i'ch helpu i baratoi ar gyfer Trawsgydymffurfio, Cymhwyster Tir a Chynlluniau Cymorth Amaethyddol.

Yn ogystal ag arweiniad ar sut i baratoi a beth fydd yn digwydd yn ystod archwiliad ar eich fferm, er hwylustod mae copïau o'r cofnodion fferm sy'n gysylltiedig â Thrawsgydymffurfio, ynghyd a'r gwahanol gynlluniau eraill wedi'u cynnwys yn y canllaw hwn. Mae pob cofnod yn cynnwys enghraifft wedi'i pharatoi er gwybodaeth. Mae'r holl gofnodion ar gael ar-lein i ffermwyr i gadw eu cofnodion fferm eu hunain.

Mae eich cydweithrediad yn ystod arolygiad yn hanfodol i sicrhau y gall yr arolygiad fynd rhagddo'n gyflym, yn effeithiol ac yn ddiogel i bawb dan sylw.

Rydym bob amser yn awyddus i ddiweddarau a gwella'r arweiniad a'r cymorth a ddarparwn i ffermwyr felly rhowch wybod i ni os oes gennych unrhyw sylwadau neu awgrymiadau. Gellir cyflwyno'r rhain i FarmLiaisonService@llyw.cymru.

Nodir bod y wybodaeth yn y ddogfen yma yn gywir ac yn gyfredol hyd at ddyddiad cyhoeddi ar 6 Mawrth 2024.

Cysylltiadau defnyddiol

Llywodraeth Cymru

www.llyw.cymru/ffermio-a-chefn-gwlad

Canolfan Gyswllt i Gwsmeriaid Taliadau Gwledig Cymru

Dydd Llun – Dydd Gwener 9am-4pm

Ffôn: 0300 062 5004

Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)

Ffôn: 0300 065 3000 (Pob ymholiad)

(Ymholiadau cyffredinol 9am-5pm, llinell gymorth ar gyfer digwyddiadau 365 diwrnod y flwyddyn 24 awr y dydd)

www.naturalresourceswales.gov.uk/?lang=cy

enquiries@naturalresourceswales.gov.uk

Yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA)

Ffôn: 0300 303 8268

APHA.CymruWales@apha.gov.uk

Codau Lles Anifeiliaid

www.llyw.cymru/lles-anifeiliaid

Gwasanaeth Symud Gwartheg Prydain (BCMS)

Ffôn: 0345 050 1234 (Cymraeg)

Ffôn: 0345 050 3456 (Saesneg)

www.bcms.gov.uk

Llywodraeth Leol

Ffôn: 02920 468600

www.wlga.cymru/home

EID Cymru

Ffôn: 01970 636959

www.eidcymru.org/eidcymru

eAML2 (moch)

Ffôn: 0844 335 8400 (Llinell gymorth)

www.eaml2.org.uk/ami/home.eb

AHDB

www.ahdb.org.uk

Ffôn: 024 7669 2051

info@ahdb.org.uk

DEFRA (Cynhyrchion Diogelu Planhigion)

www.gov.uk/government/organisations/department-for-environment-food-rural-affairs

Pan ddaw'r Archwilydd

Sut i baratoi a beth i'w ddisgwyl...

Gwybodaeth Gyffredinol

6

Archwiliad o'r Fuches Gyfan (SMR 7)

7

Archwiliad o Ddefaid a Geifr (SMR 8)

9

Archwiliad Trawsgydymffurfio

– GAEC

12

– Diogelu Dŵr (SMR 1)

13

– Adar Gwyllt (SMR 2)

15

– Gwarchod Ffawna a Fflora (SMR 3)

16

– Bwyd a Chyfraith Bwyd (SMR 4)

17

– Moch – Adnabod a Chofrestru (SMR 6)

19

– Enseffalopathïau Sbyngffurf Trosglwyddadwy (SMR 9)

20

– Cynhyrchion Amddiffyn Planhigion – Plaladdwyr (SMR 10)

21

– Lles Lloi (SMR 11), Lles Moch (SMR 12),
Lles Gyffredinol Anifeiliaid (SMR 13)

22

Archwiliad i gadarnhau bod y Tir yn gymwys (IACS)

23

Archwiliad Cynllun Cynefin Cymru

24

Monitro Cynlluniau Grantiau Cyfalaf

25

Rhestr termau

26

Atodiad A – Adendwm (SMR1)

27

Atodiad B – Templedi

29

Gwybodaeth Gyffredinol

Rhoi gwybod am archwiliad

Gall archwiliad:

- gael eu cynnal heb rybudd
- gael eu cyhoeddi ymlaen llaw.

Rhaid i archwiliadau y cafwyd rhybudd yn eu cylch ddechrau ymhen 48 awr i'r adeg y cysylltir â'r ffermwr.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

- Bydd archwilwyr bob amser yn dilyn arferion bioddiogelwch da wrth gyrraedd a gadael eich fferm. Dylech ymgyfarwyddo â'r arferion da hynny a mynnu bod pob ymwelydd â'ch fferm yn eu dilyn i'r llythyren er mwyn cadw'ch fferm yn ddiogel rhag clefydau.
- Bydd yr archwilydd yn stampio ac yn llofnodi'r cofnodion y bydd yn eu harchwilio.
- Gallai'r archwilydd gasglu tystiolaeth ffotograffig am broblemau cydymffurfio a diffyg cydymffurfio.
- Ar ddiwedd yr archwiliad, bydd yr archwilydd yn llenwi IACS 7 (crynodeb o'r ymweliad) gan nodi manylion canlyniad yr archwiliad.
- Mae'n bosibl y caiff archwiliadau papur eu cynnal yn ôl yn y swyddfa ar ôl yr archwiliad.
- Gallai enghreifftiau gynnwys:
 - cwblhau mesuriadau arwynebedd os yw ffiniau wedi newid neu os difrodwyd cynefinoedd
 - er mwyn archebu tagiau clust newydd ar gyfer da byw, neu
 - gwneud yn siŵr eich bod yn gymwys drwy gyfeirio at hawliadau'r flwyddyn gynt.
- Mae'n bosibl y bydd rhagor o wiriadau'n cael eu cynnal ar ffermydd ar ôl archwiliadau. Gallai'r rhain gynnwys:
 - Gwiriadau dilynol i weld bod camau adferol wedi'u cymryd h.y. bod tagiau clust newydd ar gyfer da byw wedi'u rhoi ar yr anifail/anifeiliaid.
 - Gwiriadau gan Lywodraeth Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru neu Archwilio'r UE ar y broses archwilio.

Beth ddylech chi ei wneud

Dilynwch y canllawiau ar sut i baratoi ar gyfer pob archwiliad. Hefyd:

- Os ydych wedi cael rhybudd ymlaen llaw, gofalwch eich bod chi neu'ch cynrychiolydd ar gael i gwrdd â'r archwilydd ar y dyddiad a'r amser y cytunwyd arnyn nhw.
- Gofalwch eich bod yn ateb pob llythyr oddi wrth Lywodraeth Cymru ac wedi ateb unrhyw gwestiynau.
- Cadwch gofnodion cywir, cyflawn a chyfoes.
- Cydweithwch â'r archwilwyr i wneud yn siŵr bod yr archwiliad yn cael ei gwblhau'n llwyddiannus.
- Bydd yr archwilydd yn gofyn ichi lofnodi ffurflen IACS 7/crynodeb o adroddiad yr ymweliad a chewch gyfle i ychwanegu unrhyw sylwadau yr hoffech eu gwneud. Caiff copi ei roi ichi a dylech ei gadw'n ddiogel.

Mae rhagor o wybodaeth am reolau cynlluniau i'w gweld ar ein gwefan ac yn llyfrynnau'r cynlluniau perthnasol.

Archwiliad o'r Fuches Gyfan (SMR 7)

Sut i baratoi

- Gwnewch yn siŵr eich bod yn mynd ati o fewn y terfynau amser i roi gwybod am unrhyw enedigaethau, symudiadau a marwolaethau.
- Ewch i'r System Olrhain Gwartheg (CTS) ar-lein yn rheolaidd i wneud yn siŵr bod eich gwartheg wedi'u rhestru'n gywir. Rhwch wybod i Wasanaeth Symud Gwartheg Prydain (BCMS) am unrhyw gamgymeriadau.
 - Ewch ati i ddatrys unrhyw broblemau sydd i'w gweld ar y system.
- Cymharwch siartiau TB gyda CTS ar-lein.
- Edrychwch yn rheolaidd ar gofrestr eich buches er mwyn sicrhau ei bod yn gyflawn ac yn gyfredol.
 - Ydy'r wybodaeth yng nghofrestr eich buches yn cyd-fynd â'r hyn sydd ar CTS ar-lein? Os nad yw, cywirwch y camgymeriad ar unwaith.
- Cadarnhewch fod pasbortau'r gwartheg yn gywir:
 - Oes pasbortau gan yr holl wartheg?
 - Ydy manylion y pasbortau'n cyd-fynd â'r hyn sydd ar gofnodion y fferm?
 - Oes labeli cod bar wedi'u gosod?
 - Ydy'r pasbortau wedi'u llofnodi?
 - Ydy'r wybodaeth ar y pasbort yn cyd-fynd â'r anifail?
- Dylech anfon pasbortau anifeiliaid nad ydyn nhw ar eich daliad erbyn hyn yn ôl i BCMS.
- Gwnewch yn siŵr bod yr holl wartheg wedi'u tagio'n gywir.
- Gwnewch yn siŵr eich bod yn archwilio anifeiliaid yn rheolaidd i gadarnhau eu bod yn cydymffurfio â'r gofynion tagio. Os byddwch yn gweld bod unrhyw dagiau ar goll neu os nad oes modd eu darllen
 - archebwch a gosodwch rai newydd o fewn 28 diwrnod i'r adeg y byddwch yn gweld eu bod ar goll.
- Cyfleusterau trin – gwnewch yn siŵr eu bod yn gadarn ac yn ddiogel a bod gennych chi ddigon o bobl i wneud y gwaith. Mae cyfrifoldeb statudol arnoch chi i ddiogelu iechyd a diogelwch y bobl sy'n dod i'ch fferm, gan gynnwys archwilydd.

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Rhestr archwilio BCMS o'r gwartheg sydd ar eich daliad ar hyn o bryd.
- Rhestr archwilio BCMS o'r anifeiliaid sydd wedi symud oddi ar eich daliad yn ystod y 12 mis diwethaf.
- Manylion unrhyw anifeiliaid y mae CTS ar-lein wedi codi cwestiynau amdany'n nhw.
- Map o'ch daliadau fel y cofrestrwyd ar fy CPH.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Darllen dau dag clust yr HOLL wartheg a chofnodi unrhyw dagiau sydd ar goll neu unrhyw anifeiliaid sydd wedi'u camdagio.
- Cadarnhau rhyw, brîd ac oedran pob anifail.
- Ystyried lleoliad yr anifeiliaid mewn perthynas â'r CPH.

Archwilio cofnodion

- Ar gyfer yr holl wartheg a welir yn ystod yr archwiliad:
 - Cadarnhau bod pasbort, gyda label cod bar a llofnod y ceidwad arno.
 - Cadarnhau bod y manylion ar restr archwilio'r BCMS yn cyd-fynd â chofnodion y fuches e.e. rhyw, brîd, dyddiad geni, rhif adnabod y fam, symudiadau etc.
 - Cadarnhau bod genedigaethau wedi'u cofrestru a symudiadau wedi'u cofnodi o fewn y terfynau amser ar gyfer y flwyddyn galendr.
- Ar gyfer gwartheg sydd wedi'u symud o'r daliad:
 - Cymharu sampl o gofnodion â rhestr archwilio'r BCMS e.e. rhyw, brîd, dyddiad geni, rhif adnabod y fam, symudiadau.
 - Cadarnhau cofnodion unrhyw anifeiliaid y codwyd cwestiynau amdanyn nhw.
 - Cadarnhau bod genedigaethau wedi'u cofrestru a symudiadau wedi'u cofnodi o fewn y terfynau amser ar gyfer y flwyddyn galendr.

Pan fydd modd, bydd archwilwyr yn ceisio cydlynu archwiliadau adnabod gwartheg gyda phrofion TB fel na fydd yn rhaid amharu ar yr anifeiliaid fwy nag sy'n rhaid; fodd bynnag, ni fydd hynny'n bosibl bob tro.

Archwiliad o Ddefaid a Geifr (SMR 8)

Sut i baratoi

- Cyfrifwch yr HOLL stoc a chofnodi ffigurau stoc cywir ar gyfer 1 Ionawr bob blwyddyn.
- Cyflwynwch Stocrestr Flynyddol (dylai gyd-fynd â'r ffigur stoc yn eich cofnodion).
- Gwnewch yn siŵr bod cofnodion yn gyflawn ac yn gyfredol, gan gynnwys manylion am ba bryd y cafodd anifeiliaid eu hadnabod gyntaf.
- Gwnewch yn siŵr bod Trwyddedau Symud ar gael ac yn cael eu cadw yn nhrefn eu dyddiad.
- Gwnewch yn siŵr bod marwolaethau'n cael eu cofnodi a bod dogfennau ategol ar gael e.e. derbynebau iardiau celanedd/cytiau cŵn hela/y Cwmni Stoc Marw Cenedlaethol (NFSCo) sy'n cynnwys rhifau tagiau clust unigol.
- Dylai fod gan bob dafad a gafr dag cywir a dylech osod tag yn lle tag sydd wedi'i gollu o fewn 28 diwrnod ar ôl gweld ei fod ar goll.
- Cadarnhewch nifer y defaid ar eich daliad/au.
- Gwnewch yn siŵr bod y cyfleusterau trin yn gadarn ac yn ddiogel a bod gennych ddigon o bobl i wneud y gwaith yn ddiogel.
- Gwnewch yn siŵr eich wedi cofrestru'n Geidwad Defaid a Geifr gydag APHA.

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Copi o'r stocrestr flynyddol.
- Manylion trwyddedau a gyflwynwyd i EID Cymru.
- Map o'ch daliadau fel y'u cofnodir ar fy GPH, gan gynnwys GPH dros dro a Chysylltiadau Tir Dros Dro (TLA's).

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Cyfrif y defaid ar yr **HOLL** ddaliadau rydych yn geidwad arnynt.
- Edrych ar dagiau clust sampl o'r defaid ar bob un o'r daliadau. Mae maint y sampl yn dibynnu ar faint y ddiadell. Os gwelir nad ydych wedi cadw at y gofynion adnabod a thagio, bydd y sampl yn fwy. Os gwelir nad ydych wedi cadw at y gofynion yn yr ail sampl, gellir archwilio'r ddiadell gyfan.

Archwilio cofnodion

- Ffigur y cyfrif diwedd blwyddyn/stocrestr flynyddol.
- Cofnodion geni/adnabod.
- Cadarnhau bod cofnodion a thrwyddedau symud yn cyfateb i'r manylion a gedwir gan EID Cymru.
- Marwolaethau – wedi'u cofnodi yng nghofnod y ddiadell a'u cymharu â derbynebau iardiau celanedd/cytiau cŵn hela/NFSCo, gan nodi rhifau unigol.
- Cofnodion y tagiau cyfnewid a ddefnyddiwyd.
- Cofnodion y defaid wedi'u huwchraddio o'r tag lladd.
- Gwirio bod sampl o'r anifeiliaid y gwiriwyd eu tagiau wedi'u cofnodi yn y cofnodion, symudiadau neu enedigaethau/adnabod neu gyfnewid/ uwchraddio cofnodion tagiau.

Cysoni

- Gweithiwch yn ôl o gyfrif y ddiadell i ffigur cyfrif stoc 1 Ionawr ar gyfer pob daliad. Gall archwiliadau ym misoedd Ionawr a Chwefror weithio'n ôl i 1 Ionawr y flwyddyn gynt er mwyn sicrhau bod digon o symudiadau'n cael eu gwirio. Dylai ffigur y cyfrif diwedd blwyddyn gyfateb i ffigur y Stocrestr Flynyddol.

Sellir y gwaith cysoni ar:

Cyfanswm y defaid gafodd eu cyfrif	
+ Nifer y defaid sydd wedi gadael y daliad (h.y. eu gwerthu)	
+ Nifer a gollwyd	
= Is-gyfanswm	
- Nifer y defaid sydd wedi dod i'r daliad (h.y. eu prynu)	
- Nifer sydd wedi'u geni	
= Cyfanswm	

Archwiliad Trawsgydymffurfio

Sut i baratoi

- Dilynwch arferion ffermio da.
- Os ydych yn rhentu tir i mewn neu allan yn ystod y flwyddyn, bydd angen ichi ystyried telerau'r cytundeb contractiol rhyngoch chi a'r trosglwyddai/trosglwyddwr. Dylech wneud yn siŵr bod eich buddiannau'n cael eu diogelu os caiff yr amodau Trawsgydymffurfio eu torri ac y gellir priodoli hynny'n uniongyrchol naill ai i'r ffermwr a drosglwyddodd y tir neu'r ffermwr y trosglwyddwyd y tir iddo.

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Mapiau perthnasol o'r tir a nodwyd ar y Ffurflen Cais Sengl ddiweddaraf.
- Copi o'r Ffurflen Cais Sengl ddiweddaraf.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Cerdded o amgylch yr **HOLL** dir mae'r busnes yn gyfrifol amdano:
 - Yr holl dir sydd wedi'i ddatgan gan y busnes.
 - Unrhyw dir heb ei ddatgan sydd ar gael i'r busnes yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys adeiladau, coetiroedd neu fannau anamaethyddol eraill sy'n cael cymorth o dan rai o gynlluniau Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru – Rhaglen Datblygu Gwledig Cymru 2014-2020.
- Edrych ar:
 - y Gofynion Rheoli Statudol (SMR) a'r
 - y Cyflyrau Amaethyddol ac Amgylcheddol Da (GAEC) sydd i'w gweld isod (gweler y Canllaw i Ffermwyr ar Drawsgydymffurfio sydd ar gael ar wefan Llywodraeth Cymru) www.llyw.cymru/trawsgydymffurfio.

GAEC	Problemau posib y bydd yr archwiliwr yn chwilio amdanyh nhw
Lleiniau Clustogi	<p>Taenu gwrtaith, gan gynnwys tail a slyri yng nghyffiniau cwrs dŵr, tyllau twrio, pistyll a ffynhonnau. Ni ddylid taenu gwrtaith anorganig sydd wedi'i weithgynhyrchu o fewn 2 fetr i ddŵr wyneb. Ni cheir taenu gwrteithiau organig (gan gynnwys tail a slyri) o fewn 10 metr i ddŵr wyneb (6 metr os defnyddir cyfarpar taenu manwl e.e. system chwistrellu, 'trailing shoe' neu far diferion.) Porthi atodol o fewn 10 metr i dŵr wyneb.</p> <p>Ni ddylid defnyddio cynhyrchion diogelu planhigion o fewn 2 fetr i ddŵr wyneb oni bai bod gennyh drwydded oddi wrth CNC ar gyfer rheoli planhigion estron goresgynnol.</p>
Dŵr sy'n cael ei ddefnyddio i ddyfrhau	<p>Newidiadau i Esemptiadau Trwyddedu Tynnu Dŵr ar ôl 1 Ionawr 2018. Bydd angen trwydded bellach er mwyn parhau i dynnu dŵr yn gyfreithlon mewn achosion lle'r oedd esemptiadau yn y gorffennol (os tynnir mwy na'r trothwy a bennir yn yr esemptiad 20m³/y diwrnod.</p> <p>Pob math o ddyfrhau (heblaw am ddyfrhau â chwistrell lle mae angen trwydded eisoes).</p>
Dŵr daear	<p>Gwirio bod sylweddau peryglus/llygrwyr nad ydynt yn beryglus e.e. dip defaid a phlaladdwyr, yn cael eu storio, eu defnyddio a'u gwaredu'n briodol, a'u bod yn cydymffurfio ag amodau unrhyw drwydded a roddwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru, a arferai gael ei alw'n Awdurdodiad Dŵr Daear.</p> <p>Swyddogion CNC fydd yn cynnal yr archwiliad fel arfer. Ar gyfer archwiliadau trawsgydymffurfio, bydd swyddogion CNC yn ymuno ag archwilydd Arolygiaeth Wledig Cymru.</p>
Stoc pridd a charbon – lefel ofynnol o orchudd ar y pridd	<p>Tir wedi i gynaeafu a'i adael yn foel dros y gaeaf. Glaswelltir wedi'i aredig y dylid fod wedi'i ailhadu ymhen 24 diwrnod fan hwyraf.</p>
Stoc pridd a charbon – Gofynion sylfaenol o ran rheoli tir, amodau penodol ar gyfer y safle er mwyn cyfyngu ar erydu	<p>Pridd yn cael ei olchi oddi ar y safle (cae); da byw yn erydu cloddiau'n ormodol; da byw yn stablad (sathru) y pridd; gorburi, rhigolau mewn caeau a thystiolaeth am waith mecanyddol ar bridd llawn dŵr.</p>
Stoc pridd a charbon – cynnal deunydd organig	<p>Llosgi y tu allan i'r tymor; llosgi heb gynllun llosgi; llosgi gweddillion cnwd; ailhadu/aredig heb y caniatâd angenrheidiol h.y. Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol.</p>
Cadw nodweddion y tirwedd	<p>Chwalu ffiniau heb ganiatâd; torri perthi (gwrychoedd) yn ystod y cyfnod gwaharddedig; difrod i henebion rhestredig; cwmpo mwy na 5 metr ciwbig o bren mewn chwarter calendr; torri Gorchmynion Cadw Coed; aredig/trin y tir o fewn 1 metr i berth/ffin draddodiadol.</p>

Archwiliad Trawsgydymffurfio Diogelu Dŵr (SMR 1)

Sut i baratoi

- Sicrhau eich bod yn gwbl ymwybodol o'r gofynion o dan SMR 1.

Pethau i'w hystyried:

- Mapiau risg (gan gynnwys lleoliad tomenni/tasau mewn caeau ac ardaloedd lle na cheir gwasgaru).
- Cynlluniau Rheoli Maetholion.
- Sicrhwech fod CNC yn cael eu hysbysu cyn dechrau gwaith i adeiladu/newid storffeydd silwair a storffeydd slyri Rheoli rheoliadau llygredd amaethyddol: canllawiau | LLYW.CYMRU

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Mapiau o'r tir a gafodd ei ddatgan ar eich SAF, gan gynnwys unrhyw ardal a ddynodwyd yn NVZ.
- Hanes ymweliadau blaenorol.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Bydd yr arolygydd yn edrych ar y gofynion isod.

Ar gyfer tir a oedd gynt o dan reoliadau NVZ, mae'r HOLL ofynion wedi bod ar waith cyn i'r Rheoliad Rheoli Llygredd Amaethyddol gael ei gyflwyno ar 1 Ebrill 2021.

Archwiliad ar y fferm

Gofyniad	Cyflwynwyd o dan y Rheoliad Rheoli Llygredd Amaethyddol
Cydymffurfio â'r cyfyngiadau ar wasgaru – e.e. peidio â gwasgaru tail nitrogen organig o fewn 50m i dwll turio, pistyll neu ffynnon, 10m i gwrs dŵr (neu 6m os ydych yn defnyddio offer manwl h.y. system esgid lusg (trailing shoe), bar diferion neu chwistrellu). <small>*15m (neu 10m os yn defnyddio offer manwl) os ydych yn dilyn y Dull Rheoli Maethynnu Uwch.</small>	Yn GAEC a oedd ar waith cyn 1af Ebrill 2021 Wedi ei ddiweddau 1af Ionawr 2024
Wrth wasgaru gwrteithiau a weithgynhyrchwyd, dylid sicrhau bod llain glustogi o 2m rhwng yr ardal wasgaru a chyrtsiau dŵr a thyllau, pistyll neu ffynnon.	Yn GAEC a oedd ar waith cyn 1af Ebrill 2021
Adeiladu systemau storio a thrin Silwair a Slyri, gan gynnwys yr hysbysiad 14 diwrnod y mae'n ofynnol ei roi i CNC cyn adeiladu storffeydd silwair a slyri newydd neu dasau silwair newydd mewn caeau, neu eu hehangu neu eu hailadeiladu'n sylweddol.	O 1af Ebrill 2021 ymlaen
Mae lleoliad tomenni/tasau dros dro mewn caeau yn bodloni'r gofynion e.e. pellter oddi wrth nentydd a thyllau turio, lleoliadau blaenorol etc.	O 1af Ionawr 2023 ymlaen
Mae digon o le yn y system storio Slyri i sicrhau eich bod yn cydymffurfio â'r gofyniad storio 5 neu 6 mis.	O 1af Awst 2024 ymlaen

Archwiliad Cofnodion

Gofyniad	Cyflwynwyd o dan y Rheoliad Rheoli Llygredd Amaethyddol
Mapiau Risg - Map risg gwasgaru tail. - Lleoliad tomenni/tasau dros dro mewn caeau.	O 1af Ionawr 2023 ymlaen
Cyfrif o'r llwyth nitrogen ar gyfer y fferm gyfan (gan gynnwys Nifer Blynyddol ar gyfer Da Byw – oedran a mathau am y 12 mis blaenorol).	O 1af Ionawr 2024 ymlaen Tab 1.1 a 1.2 o'r Gweithlyfr Fferm
Cofnodion caeau: Cynllun o'r holl wrtaith a ddefnyddiwyd (organig/gwrteithiau a weithgynhyrchwyd). Chofnodion am yr holl wrtaith Nitrogen a ddefnyddiwyd a'r cnydau – mathau/faint o gynnyrch a ddigwylir. Gall eithriadau fod y bosib ar fferm lle mae mewbynnu isel – gwelir Adendwm am eithriadau.	O 1af Ionawr 2023 ymlaen Tab 3.1, 3.2, 3.3 a 3.4 o'r Gweithlyfr Fferm
Cofnodion am dail organig a fewnforiwyd ac a allforiwyd (os yw hynny'n berthnasol).	O 1af Ionawr 2023 ymlaen
Cofnodion am dail organig a fewnforiwyd ac a allforiwyd (os yw hynny'n berthnasol).	O 1af Ionawr 2023 Tab 1.3 a 1.4 o'r Gweithlyfr Fferm
Ni aethpwyd y tu hwnt i uchafswm Nitrogen o wrtaith organig a ffynonellau gweithgynhyrchu ar gyfer pob cnwd (cyfrifiadau N uchafswm).	O 1af Ionawr 2023 ymlaen Tab 3.1 a 3.4 o'r Gweithlyfr Fferm
Nid eir y tu hwnt i uchafswm o 250kg/ha o Nitrogen o wrtaith organig mewn unrhyw gyfnod o 12 mis ar sail Parseli cauau unigol.	O 1af Ionawr 2023 ymlaen Tab 3.4 o'r Gweithlyfr Fferm
Nid yw llwyth Nitrogen y fferm gyfan o dail da byw yn fwy na 170kg/ha* *oni bai fod CNC yn cael eu hysbysu o Ddull Rheoli Maethynnau Uwch erbyn 31/3/24, ac os felly rhaid bodloni'r gofynion ychwanegol.	O 1af Ionawr 2024 ymlaen
Cyfrif faint o le sydd ar gael i storio slyri.	O 1af Awst 2024 ymlaen Tab 2.5 o'r Gweithlyfr Fferm (dylech ystyried hyn cyn y dyddiad uchod fel bod gennych ddigon o amser i weithredu (os oes angen))
Cyfrifiad cynnyrch slyri	O 1af Awst 2024 ymlaen Tab 2.1 (gwartheg), Tab 2.2 a 2.3 (Dŵr ychwanegol wedi'i halogi) a Tab 2.5 (Slyri moch) o'r Gweithlyfr Fferm.

Mae'r Gweithlyfr fel nodi'r uchod yn cyfeirio at www.llyw.cymru/rheoliadau-adnoddau-dwr-rheoli-lygredd-amaethyddol-cymru-2021-gweithlyfr-fferm. Nid yw yn ofynol i chi gwblhau'r Gweithlyfr Fferm Llywodaraeth Cymru, er hyn mae'r cyfrifiadau yn ofynol.

Swyddogion CNC fydd yn cynnal yr archwiliad fel arfer. O ran archwiliadau trawsgydymffurfio, bydd swyddogion CNC yn eu cynnal ar y cyd ag un o arolygwyr Arolygiaeth Wledig Cymru.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Adar Gwyllt (SMR 2)

Sut i baratoi

- Peidiwch â lladd, anafu na chymryd unrhyw aderyn gwyllt yn fwriadol.
- Peidiwch â dinistrio'n fwriadol neu'n ddi-hid nyth unrhyw aderyn gwyllt tra bydd y nyth yn cael ei ddefnyddio neu'i adeiladu, nac aflonyddu ar adar ifanc sy'n ddibynnol ar eu rhieni.
- Cadwch at y dyddiadau ar gyfer plygu gwrychoedd / perthi (1 Medi – 31 Mawrth), tocio gwrychoedd/ perthi (1 Medi – 28 Chwefror).
- Dim ond gwaith y mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi rhoi caniatâd/cydsyniad ar ei gyfer y dylech ei wneud mewn Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA).

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Map o leoliad unrhyw AGA ar eich fferm.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

- Gwneud yn siŵr nad oes unrhyw waith adfer gwrychoedd wedi'i wneud e.e. tocio, plygu neu fondocio gwrychoedd yn cael ei wneud yn ystod y cyfnodau gwaharddedig (gweler GAEC 7: Gwaharddiad ar dorri/tocio yn ystod y tymor bridio a magu adar – 1 Mawrth tan 31 Awst).
- Chwilio am unrhyw arwyddion/achosion o wenwyno neu ddulliau annetholus o ddal/lladd adar.
- Edrych i weld a losgwyd unrhyw dir lle mae nythod y gallai adar fod yn eu defnyddio.
- Edrych i weld a yw CNC wedi rhoi unrhyw drwyddedau a allai caniatáu gweithgareddau penodol e.e. atal clefydau rhag lledaenu neu atal niwed difrifol i dda byw.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Gwarchod Ffawna a Fflora (SMR 3)

Sut i baratoi

- Ni ddylai planhigion gwyllt sydd wedi'u rhestru'n 'rhywogaethau a warchodir gan Ewrop' neu'n 'rhywogaethau a warchodir yn genedlaethol' gael eu pigo, eu casglu, eu torri, eu dadwreiddio na'u dinistrio'n fwriadol.
- Ni ddylid tarfu ar anifeiliaid gwyllt sydd wedi'u rhestru'n 'rhywogaethau a warchodir gan Ewrop' neu'n 'rhywogaethau a warchodir yn genedlaethol' ac ni ddylid difrodi, dinistrio na rhwystro'u mannau cysgodi.
- Dim ond gwaith y mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi rhoi caniatâd/cydsyniad ar ei gyfer y dylech ei wneud mewn:
 - Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA)
 - Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA)
 - Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA).

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Map o leoliad unrhyw ACA neu SoDdGA ar eich fferm.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

- Edrych i weld a yw unrhyw weithrediadau penodedig sy'n cael eu cyflawni ar SoDdGA/ACA yn cael eu cyflawni yn unol â chaniatâd ysgrifenedig CNC.
- Edrych i weld a yw mannau cysgodi neu fannau bridio anifeiliaid gwarchodedig wedi cael eu rhwystro, eu difrodi neu eu dinistrio.
- Edrych i weld a oes arwyddion o aflonyddu ar unrhyw anifail gwarchodedig, neu a oes rhai wedi cael eu llad neu eu hanafu'n anghyfreithlon.
- Edrych i weld a oes unrhyw blanhigyn gwarchodedig wedi cael ei bigo, ei gasglu, ei dorri, ei ddadwreiddio neu ei ddinistrio'n fwriadol.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Bwyd a Chyfraith Bwyd (SMR 4)

Sut i baratoi

- Gwnewch yn siŵr bod profion TB yn cael eu cynnal erbyn y dyddiad priodol. Ceisiwch brofi mor gynnar â phosibl yn ystod y cyfnod profi er mwyn osgoi problemau. Rhaid rhoi cyfrif am bob anifail cyn y bydd APHA yn derbyn bod prawf wedi'i gwblhau.
- Gwnewch yn siŵr mai dim ond cwmnïau porthiant cofrestredig rydych yn eu defnyddio.
- Cadwch dderbynebau bwyd e.e. nodiadau danfon, anfonebau etc.
- Os ydych yn cynnwys fitaminau, mwynau, ychwanegion penodol neu feddyginiaethau milfeddygol mewn rhag-gymysgedd neu fwyd anifeiliaid, rhaid i'r cynhyrchwyr hynny fod wedi'u cofrestru (at eu defnydd eu hunain ac i'w gwerthu) gyda'r awdurdod cymwys.
- Rhaid i gofnodion meddyginiaethau a phlalladdwyr fod yn gyfredol. Rhaid cael gwared mewn ffordd briodol ar unrhyw gynhyrchion sydd wedi darvoud.
- Gwnewch yn siŵr bod unrhyw Feddyginiaethau Milfeddygol yn cael eu rhoi' n gywir fel y nodir ar y label a bod cyfnodau cadw o'r gadwyn fwyd yn cael eu parchu.
- Gwnewch yn siŵr fod manau storio porthiant yn lân. Rhaid storio gwastraff a sylweddau peryglus mewn ffordd sy'n atal cynhyrchion bwyd a bwyd anifeiliaid rhag cael eu halogi. Rhaid storio bwyd anifeiliaid yn ddigon pell oddi wrth gemegau neu unrhyw gynhyrchion eraill y gwaherddir eu defnyddio mewn bwyd anifeiliaid.
- Gwnewch yn siŵr bod porthiant yn cael ei ddiogelu rhag plâu.
- Rhaid i gynhyrchwyr wyau (dros 50 o adar) fod wedi'u cofrestru gydag APHA, rhaid cadw wyau'n lân, yn sych ac allan o lygad yr haul.
- Gofalwch fod gennych gynllun bioddiogelwch/lechyd Anifeiliaid (trafodwch gyda'ch milfeddyg).
- Cynhyrchwyr llaeth (os ydych yn bodloni safonau cynlluniau Gwarant Ffermydd Llaeth, rydych yn bodloni gofynion Trawsgydymffurfio sy'n gysylltiedig â hylendid llaeth).

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Edrych ar y man storio bwyd – a yw'n ddigonol a sicrhau nad oes risg iddo gael ei lygru gan sylweddau peryglus.
- Gwneud yn siŵr eich bod yn dilyn eich polisi Bioddiogelwch e.e. mesurau rhagofalus wrth gyflwyno anifeiliaid newydd.
- Edrych ar y storfa meddyginiaethau ac archwilio sampl o'r cynhyrchion.
- Cynhyrchwyr wyau – edrych ar y storfeydd.
- Cynhyrchwyr llaeth – archwilio'r llaethdy/cyfarpar a thrafod trefniadau.

Archwilio cofnodion

- Edrych ar sampl o'r dogfennau (h.y. nodiadau danfon porthiant a derbynebau gwerthu) ar gyfer pob menter fferm (e.e. da byw, llaeth, cnydau etc).
- Gwneud yn siŵr bod cyflenwyr porthiant wedi'u cofrestru gyda'r awdurdod cymwys.
- Edrych ar y cofnod Meddyginiaethau a gwneud yn siŵr bod cynhyrchion wedi'u rhestru a bod cyfnodau cadw o'r gadwyn fwyd yn cael eu parchu.
- Cymharu profion TB a gynhaliwyd cyn ac ar ôl symud ar gyfer anifeiliaid a werthwyd, a brynwyd neu a symudwyd (pan fo hynny'n berthnasol).
- Os cymysgir porthiant, cadarnhau bod cynhyrchwyr wedi'u cofrestru.
- Edrych ar gofnodion adnabod anifeiliaid sydd wedi cael triniaeth.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Moch – Adnabod a Chofrestru (SMR 6)

Sut i baratoi

- Gwnewch yn siŵr bod cofnodion yn gyflawn ac yn gyfredol.
- Cadwch gopiâu o ddogfennau symud.
- Defnyddiwch ddulliau adnabod priodol ar yr anifeiliaid sy'n gadael y daliad.
- Cwblhewch gyfrif blynyddol.
- Gwnewch yn siŵr bod eich cenfaint wedi'i chofrestru gyda'r awdurdod cymwys (APHA).

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Manylion am drwyddedau a gyflwynwyd i eAMLS.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Cyfrif yr holl foch ar y daliad.
- Edrych ar sampl o dagiau anifeiliaid a brynwyd – tag clust, slapfarc neu datw.
- Edrych ar y dull adnabod (tag, tatw neu slapfarc) ar y moch sy'n gadael y daliad.

Archwilio cofnodion

- Cadarnhau bod y moch wedi'u cofrestru gydag awdurdod cymwys.
- Ffigurau'r cyfrif blynyddol.
- Cofnod symud a thrwyddedau symud.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Enseffalopathïau Sbyngffurf Trosglwyddadwy (SMR 9)

Sut i baratoi

- Peidiwch â bwydo bwydydd sydd wedi'u gwahardd (protein anifeiliaid) i unrhyw anifail fferm.
- Peidiwch â gadael i fwydydd ar gyfer anifeiliaid nad ydynt yn cnoi cil ac sydd â phrotein dan gyfyngiadau ynddo halogi porthiant ar gyfer anifeiliaid sy'n cnoi cil.
- Gwnewch yn siŵr bod bwyd cŵn etc. yn cael ei storio ar wahân i fwydydd ar gyfer anifeiliaid fferm.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Cadarnhau pa fathau o anifeiliaid a bwydydd anifeiliaid sy'n cael eu cadw.
- Cadarnhau a oes proteinau gwaharddedig yn cael eu defnyddio, ac os ydynt, a yw'r awdurdodiad/cofrestrriad/caniatâd ar gyfer eu storio a/neu eu defnyddio ar gael.
- Gwneud yn siŵr bod bwydydd sydd dan gyfyngiadau yn cael eu cadw a'u bwydo ar wahân.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Cynhyrchion Diogelu Planhigion – Plaladdwyr (SMR 10)

Sut i baratoi

- Cadwch gofnodion cyfredol am yr holl blaladdwyr y byddwch yn eu defnyddio (gan gynnwys y rhain a ddefnyddir i sbot-chwistrellu):
 - pa gnwd gafodd ei drin
 - dyddiad trin y cnwd
 - y rheswm dros ei drin
 - pa gynnyrch a ddefnyddiwyd, gan gynnwys ei rif MAPP neu MAFF
 - faint o'r cynnyrch a ddefnyddiwyd
 - pa gaeau gafodd eu trin
 - y tywydd pan gafodd y cnwd ei drin.
- Darllenwch labeli cynhyrchion cyn eu defnyddio a gwnewch yn siŵr eich bod yn cadw at y manylion, gan gynnwys lleiniau clustogi (pan fo hynny'n berthnasol) ac yn cadw llygad ar amodau'r tywydd.
- Gwnewch yn siŵr bod contractwyr yn darparu cofnodion manwl.
- Gwnewch yn siŵr eich bod wedi cofrestru gyda Defra – ffurflen cynhyrchion proffesiynol ar gyfer diogelu planhigion (PPP's).
- Gwnewch yn siŵr bod peiriannau'n cael eu graddnodi (calibradu) a'u hailbrofi'n rheolaidd.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Yr wybodaeth sydd i'w gweld ar sampl o gynhyrchion sy'n cael eu storio (e.e. enw/cynhyrchydd y cynnyrch, rhif/cymeradwyaeth MAFF/MAPP adeg ei ddefnyddio).
- Archwilio sampl o gaeau i weld a ydynt wedi cael eu trin.

Archwilio cofnodion

- Cofnod plaladdwyr – manylion prynu/defnyddio.
- Gwneud yn siŵr bod cynhyrchion yn cael eu defnyddio yn unol â'r fanyleb ar y label, e.e. ar y cnwd priodol.
- Edrych i weld a oes cofnod ar gyfer unrhyw gaeau y gwelir eu bod wedi'u trin.

Archwiliad Trawsgydymffurfio Lles Lloi (SMR 11), Lles Moch (SMR 12), Lles Cyffredinol Anifeiliaid (SMR13)

Sut i baratoi

- Gwnewch yn siŵr eich bod yn cydymffurfio â Rheoliadau Lles Anifeiliaid Fferm (Cymru) 2007. Mae'r gofynion yn y Rheoliadau hynny'n cynnwys:
 - gwybod am y cod ymarfer perthnasol ar gyfer lles da byw a defnyddio'r cod hwnnw
 - cadw cofnodion am feddyginiaethau milfeddygol, a'u cadw'n gyflawn ac yn gyfredol
 - cadw cofnodion am dda byw sydd wedi marw yn gyfredol, gan gofio cofnodi'r dyddiadau y buont farw.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Cadarnhau bod yr holl dda byw a ffermir sydd dan eich gofal yn dod o dan y Cyfeirnod Cwsmer (CRN) perthnasol – gallai fod gennych fwy nag un rhif os oes gennych fwy na un daliad.
- Cyfrif yr anifeiliaid ac edrych ar eu lles cyffredinol.

Dyma enghreifftiau o'r hyn y bydd yr archwilydd am ei gadarnhau yn ystod yr ymweliad (nid yw'r rhestr hon yn un gynhwysfawr):

- Bod digon o archwiliadau'n cael eu cynnal, yn ôl oedran/amgylchedd y da byw e.e. dwys/heb fod yn ddwys.
- Bod yr anifeiliaid yn cael eu bwydo i fodloni eu hanghenion corfforol, ynghyd â digon o ddŵr i fodloni'r angen sydd arnyn nhw am hylif.
- Bod y cyfarpar porthi a dyfrio yn addas i rywogaeth, oedran a maint yr anifeiliaid ac yn ddigonol ar gyfer maint y grŵp.
- Bod yr anifeiliaid yn cael eu cadw mewn grwpiau addas yn ôl oedran/rhyw/maint yr anifeiliaid yn y grŵp er mwyn osgoi cystadleuaeth a bwlio.
- Bod gan yr anifeiliaid ddigon o le yn y lloc yn ôl rhywogaeth a maint y grŵp.
- Nid oes yn yr adeiladau unrhyw ddeunyddiau niweidiol nac ymylon miniog a allai anafu'r anifeiliaid.
- Bod digon o olau yn y adeiladau i fedru archwilio'r anifeiliaid ac i ddiwallu eu hanghenion biolegol.
- Bod gan yr anifeiliaid gysgod a man sych sy'n draenio'n dda i orwedd arno.
- Nid yw'r anifeiliaid yn cael eu cyfyngu rhag symud mewn ffordd a allai achosi dioddefaint neu anaf.
- Nid yw'r anifeiliaid wedi'u hanffurfio a bod gwaith sbaddu, datgornio a thorri cynffonnau wŷn yn cael ei wneud yn briodol fel y nodir yn y cod ymarfer perthnasol.
- Bod anifeiliaid sâl yn cael gofal priodol a bod yr adeilad y cedwir anifeiliaid sâl ynddo yn briodol.
- Bod gan anifeiliaid newydd-anedig yn eu hwythnos gyntaf ddigon o wres neu ddeunydd gorwedd i osgoi hypothermia.

Archwilio cofnodion

- Mae'r cofnodion am feddyginiaethau milfeddygol ac am dda byw sydd wedi marw yn gyflawn ac yn gyfredol ac ar gael ar gyfer y tair blynedd diwethaf.

Mae codau lles penodol ar gyfer gwartheg, defaid a moch i'w gweld ar wefan Llywodraeth Cymru
www.llyw.cymru/lles-anifeiliaid

Archwiliad i gadarnhau bod y Tir yn gymwys (IACS)

Ar y cyfan, mae'r archwiliadau hyn yn cael eu cynnal drwy synhwyro o bell (lloeren) ac mae hynny, heblaw bod angen ymweliad dilynol, yn tarfu llai ar y ffermwr.

- Bydd yr archwiliad yn dilysu ffiniau parseli, cnydau a nodweddion anghymwys gafodd eu datgan ar y Ffurflen Cais Sengl (SAF).
- Os na all yr archwiliad cyntaf drwy ddulliau Synhwyro o Bell ddilysu'r holl barseli tir, gallai archwilydd gysylltu â chi o dan rai amgylchiadau er mwyn iddo gael ymweld â'r tir.
- Byddwch yn cael gwybod am yr holl ganfyddiadau drwy'ch cyfrif RPW Ar-lein.

Os yw'r archwiliad yn cael ei gynnal ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol, bydd yr archwilydd yn edrych ar bethau ychwanegol hefyd yn ystod ymweliad dilynol.

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Map o'ch fferm.
- Lliniau lloeren o bob parsel y mae cwestiwn yn ei gylch.
- Yr wybodaeth rydych wedi'i datgan ar eich SAF ar gyfer y flwyddyn gyfredol.
- Bydd unrhyw newidiadau a gyflwynwyd gennych drwy Rheoli fy Nhir ar gael i'r archwilydd eu gweld.
- Unrhyw ddogfennau ategol rydych wedi'u cyflwyno mewn perthynas â'ch SAF.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

- Bydd yr archwilydd yn cerdded ar draws y parseli tir y mae cwestiwn yn eu cylch.
- Gellir cwestiynu parseli:
 - pan fydd ffiniau parseli wedi newid
 - os nad yw'r lloeren yn gallu asesu'r parseli e.e. oherwydd eu bod o dan gwmwl
 - os yw'r cnydau a welir yn wahanol i'r rhai sydd wedi'u datgan ar y SAF
 - os gwelir nodweddion parhaol neu anghymwys neu rhai sydd wedi'u tanddatgan/gorddatgan.

Archwiliad Cynllun Cynefin Cymru

Sut i baratoi

- Sicrhewch eich bod yn gwybod beth yn union y mae angen i chi ei wneud i gyflawni eich rhwymedigaethau o ran y contract hwnnw. Ymgyswddwch â gofynion y cynllun, **Cod y Fferm Gyfan a Dosbarthiadau Cynefinoedd**.
- Cydymffurfio â thrawsgydymffurfriad gan gynnwys gofynion sylfaenol ar gyfer gwrtaith a phlaladdwyr (Sicrhau bod yr ardystiad priodol gan y gweithredwr ar gyfer defnyddio plaladdwyr).

Bydd gofyn i chi gadw dyddiadur gwaith ar gyfer pob parcel o dir sydd wedi'i gynnwys yn y contract fel tir cynefin neu laswelltir parhaol cymwys sy'n cael ei reoli fel tir cynefin (HS20). Rhaid i'r **dyddiadur gwaith** fod yn gyfredol ac ar gael yn rhwydd a **chynnwys o leiaf**:

- Cofnod o unrhyw waith tocio'r glaswellt.
- Cofnod o gyfnodau caeedig ar weirgloddiau a dyddiadau lladd gwair.
- Cofnod gwasgaru calch.
- Cofnod gwasgaru plaladdwyr angenrheidiol.
- Cynnal a chadw terfynau caeau traddodiadol.
- Unrhyw waith ar y tir cynefin sydd yn eich contract ar unrhyw ddiwrnod penodol o'r flwyddyn.
- Ar gyfer categorïau o gynefin lle ceir gofynion o ran rheoli lefelau pori, rhaid cofnodi'r da byw a gyflwynir a'r dyddiad pan mae da byw yn cael eu symud o'r cae neu eu lleihau. (HS02, HS03, HS05 a HS06).

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Map o'r fferm.
- Copi o'ch contract.
- Yr wybodaeth rydych wedi'i datgan ar eich SAF am y flwyddyn gyfredol.

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

- Bydd yr arolygydd yn cerdded y parceli tir er mwyn gwirio bod:
 - ffiniau parceli yn gywir
 - rheolaeth briodol
 - cnydau a ganfyddir fel y'u datganwyd ar y SAF
 - cynefin wedi'i reoli'n gywir yn unol â'r dosbarthiad cynefin perthnasol
 - gofynion cod y fferm gyfan wedi'u bodloni.

Archwilio cofnodion

- Gwirio bod cofnodion wedi'u cadw fel y manylir yng nghanllawiau'r cynllun.

Monitro Cynlluniau Grantiau Cyfalaf

Cynllun Arallgyfeirio Amaethyddol

Cynllun Sbarduno Busnesau Bwyd

Tyfu er mwyn yr Amgylchedd

Cynllun Datblygu Garddwriaeth

Y Cynllun Buddsoddi mewn Rheoli Maethynnau

Grantiau Bach – Effeithlonrwydd

Grantiau Bach – Amgylchedd

Grantiau Bach – Dechrau Busnes Garddwriaeth

Grantiau Bach – Creu Coetir

Grantiau Bach – Gorchuddio Iardiau

Grant Creu Coetir

Cynllun Adfer Coetir

Sut i baratoi

- Sicrhewch eich bod yn gwybod beth yn union mae angen i chi ei wneud i gyflawni eich rhwymedigaethau o ran eich contract.
- Sicrhewch fod yr eitemau/cnydau yn bresennol ar eich fferm.
- Sicrhewch fod copi o anfonebau taledig/anfonebau'n cael eu cadw at ddibenion archwiliadau.
- Sicrhewch eich bod wedi cadw'r cofnodion priodol fel y nodir yng nghanllawiau'r cynllun.

Gwybodaeth fydd gan yr archwilydd

- Contract neu restr o eitemau a brynwyd.
- Map i ddangos lleoliad eitemau sefydlog.
- Ffotograffau â Geotag a gyflwynwyd yn flaenorol

Beth fydd yr archwilydd yn ei wneud

Archwiliad ar y fferm

- Gwirio bod yr eitem/eitemau'n bresennol ar y fferm.
- Gwirio bod y cnydau yn bresennol ar y fferm/wedi bod yn bresennol.
- Gwirio bod yr eitem/eitemau'n newydd pan gawsant eu prynu (pan fo'n berthnasol).
- Gwirio bod yr eitem/eitemau'n cydymffurfio â'r fanyleb fel y nodir yn y contract.
- Gwirio'r rhif cyfresol yn erbyn yr anfoneb (pan fo'n berthnasol).
- Sicrhau bod yr hyd/ardal a nodir yn y contract wedi'i gwblhau.
- Sicrhau bod yr holl eitemau cymwys wedi cael eu defnyddio ar gyfer y diben cymeradwy y bwriadwyd iddynt gael eu defnyddio.
- Sicrhau bod gwaith wedi'i wneud yn unol â'r fanyleb dechnegol yn y contract.
- Sicrhau na ddechreuwyd ar y gwaith cyn cynnig y contract.

Archwilio cofnodion

- Gwirio anfonebau taledig/anfonebau yn erbyn rhifau cyfresol (pan fo'n berthnasol).
- Gwirio bod labeli priodol neu becynnau hadau wedi'u cadw (pan fo'n berthnasol).
- Gwirio eich bod wedi cael pob caniatâd sy'n angenrheidiol (pan fo'n berthnasol).
- Gwirio bod unrhyw amodau arbennig wedi eu bodloni (pan fo'n berthnasol).
- Gwirio bod cofnodion wedi'u cadw fel y manylir yng nghanllawiau'r cynllun.

Rhestr Termau

Acronyms	Explanation
ACA	Ardal Cadwraeth Arbennig
AGA	Ardal Gwarchodaeth Arbennig
APHA	Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion
BCMS	Gwasanaeth Symud Gwartheg Prydain
CNC	Cyfoeth Naturiol Cymru
CRN	Cyfeirnod y Cwsmer
CTS	System Olrhain Gwartheg
EIA	Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol
GAEC	Cadw mewn Cyflwr Amaethyddol ac Amgylcheddol Da
IACS	System Integredig Gweinyddu a Rheoli
MAFF	Gweinyddiaeth Amaeth, Pysgodfeydd a Bwyd y Deyrnas Unedig
MAPP	Cynnyrch Lladd Plâu a gymeradwywyd gan Weinidog
NFSCo	Cwmni Stoc Marw Cenedlaethol
NVZ	Parthau Perygl Nitradau
SAF	Ffurflen y Cais Sengl
SAM's	Heneb Restredig
SMR	Gofyn Rheoli Statudol
SoDdGA	Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig
SSAFO	Rheoliadau Silwair, Slyri ac Olew Tanwydd Amaethyddol
TB	Twbercwlosis Gwartheg

Adendwm (SMR1)

Eithriad rhag cofnodi lledaeniad gwirioneddol gwrteithwyr organig neu weithgynhyrchiedig.

Daliadau lle mewn unrhyw flwyddyn galendr:

- mae 80% o arwynebedd amaethyddol eich daliad wedi'i hau â glaswellt;
- nid yw cyfanswm y nitrogen mewn tail organig a daenir ar y daliad, boed yn uniongyrchol gan anifail neu o ganlyniad i daenu yn fwy na 100 kg/ha;
- nid yw cyfanswm y nitrogen mewn gwrrtaith a weithgynhyrchwyd a daenir ar y daliad yn fwy na 90 kg/ha
- nad ydych yn dod ag unrhyw dail organig i'r daliad

wedi'u heithrio o gadw cofnodion am daenu gwrrtaith organig neu wrtaith nitrogen a weithgynhyrchwyd.

bydd dal angen i chi gwblhau Cynllun Rheoli Maetholion o hyd. Rhaid cadw cofnodion am o leiaf 5 mlynedd a'u cyflwyno i gael eu harchwilio ar gais.

Cofnodion Fferm Enghreifftiau a thempledi

Cofrestr Buches

30

Cofnod Defaid a Geifr

32

Cofnod prynu meddygyniaethau

39

Cofnod rhoi triniaeth

40

Cofnod awdurdodiad dŵr daear

41

Cofnod defnyddio plaladdwyr

42

Dyddiadur gwaith Cynllun Cynefin Cymru

43

Cofrestr Buches

Herd Register for Bovine Animals

Enw Name	
Cyfeiriad Address	Cod Post Postcode
Rhif y daliad Holding number	/ /
Nod y Fuches Herd Mark	

Enghraifft o sut i lenwi'r tabl hwn
An example of how to complete this table

Geni, Symudiadau a Marwolaeth
Births, Moves and Deaths

1		Cofnod o'r holl wartheg All cattle			Lloei sy'n cael eu geni i'r fuches Animals born into the herd			Gwartheg sydd wedi'u symud i'r daliad Cattle moved onto holding			Gwartheg sy'n gadael y daliad neu wedi marw Cattle moved off or died on holding			11		12		
		Un cofnod ar gyfer pob anifail ar eich daliad One entry for each animal on your holding		2	3	4	5	6	7	8	9		10					
		Tag clust Ear Tag	Dyddiad geni Date of birth								A ydych wedi gwneud cais am ofrestrriad? Registration applied for?	Brid Breed						Rhyw (G/B) Sex (M/F)
ENGLISH	UK765432123456	18	11	15	AA	M	Mam UK7654321999999	25	02	21	18	08	21	Marchnad Gaerwen Market 53/125/8005	✓	✓		
	RT						Tad UK123456000001											Sire
AFFRICA	UK765567001234	11	05	18	HE	F	Mam UK7000001100001	07	07	21	AJ Evans The Farm Caerdydd 60/32/1234	✓						
	RT						Tad UK7651230009999											Sire
EXAMP	UK123456090909	01	11	08	LIMX	F	Mam UK543210001001	16	01	21	Marchnad Monmouth Market 60/13/8001	✓		wedi marw ar y Fferm / Died on farm NFSCO			dychwelyd y pasport i BCMS ar 06/07/21 Passport returned to BCMS on 06/07/21	
	RT						Tad UK7651230009999											Sire
LLE	UK767676000123	30	04	19	ST	F	Mam UK501234123456	30	04	19								Cais am basbort ar CTS ar-lein ar 03/05/21 Passport applied via CTS online on 03/05/21
	RT						Tad IE345678123456											

Cofnod Defaid a Geifr

Sheep and Goat Record

Enw'r Perchennog / Ceidwad Cofrestredig Name of Owner / Registered Keeper					
Cyfeiriad y Daliad Address of Holding					
Rhif y Daliad (CPH) Holding Identifier (CPH)	_ _ _ / _ _ _ _ / _ _ _ _ _				
Cyfeirnod y Cwsmer (CRN) Customer Reference Number (CRN)	A _ _ _ _ _				
Rhif y Ddiadell / Geifre Flock / Herd Number	UK _____				
Rhif Cynllun Sicrwydd Fferm Farm Assurance Number					
Rhif Ardystiad Milfeddygol Vet Attestation Number (VAN)					
Cynnyrch Type of Production	Cig Meat ☐	Llaeth Milk ☐	Bridio Breeding ☐	Gwlân Wool ☐	Arall Other ☐
Cyfeiriad gohebu (os yw'n wahanol i'r uchod) Correspondence address (if different from above)					
Lleoliad (cyfeirnod map) Geographical location (map reference)					

Tagio ŵyn am y tro cyntaf

Rhaid tagio ŵyn a anwyd ar eich daliad cyn iddynt symud oddi ar y daliad geni neu cyn iddynt gyrraedd 6 mis oed (ar gyfer defaid a gedwir o dan drefn ddwys – eu cadw dan do trwy gydol y flwyddyn) neu 9 mis oed (ar gyfer defaid sy'n cael eu cadw dan drefn llai dwys).

Mae'n rhaid i chi gofnodi isod pan fyddwch chi'n tagio'ch ŵyn am y tro cyntaf.

Tagging lambs for the first time

Lambs born on your holding must be identified before they move off the holding of birth or before they reach 6 months of age (for sheep kept intensive – housed throughout the year) or 9 months of age (for sheep kept under extensive husbandry).

You must record below when you first tag your lambs.

Rhif y Ddiadell / Geifre
Flock / Herd Number

Dyddiad tagio Date of tagging	Rhif Adnabod Unigol (lle bo gofyn) Individual Identification Number (where appropriate)	Nifer anifeiliaid wedi'u tagio Number of animals tagged	Blwyddyn Geni Year of Birth	Brid neu groesiad a Genoteip (os yn hysbys) Breed or cross and Genotype (if known)
20-07-23	UK 123456 (tag lladd) (slaughter tag)	20	2023	croes cheviot cheviot cross
01-10-23	UK 123456 00120 - 00149	30	2023	cheviot

Cofnod Symudiadau

Movements Record

		Symudiadau / Movements					Manylion Ciudo Transport Details			
Dyddiad	Math o symud – Prynau / gwerthu / ffaindo / ar goll / tac / trosgwyddo / arall	Nifer yr Anifeiliaid a Symudwyd	Categori Mamogïad / ŵyn / hydredd ac ati	Rhif adnabod electronig llawn (neu restr*) (lle bo gofyn)	Neu Or	Wedi'u symud o Cyfeiriad / CPH	Enw'r Ciudwr	Rhif Cofrestru'r Cerbyd	Croesgyfeiriad i'r Ddogfen Symud	
Date	Reason for move – Purchases / sales / found / missing / tack / transfers / other	Number of Animals Moved	Ewes / lambs / rams / etc.	Full electronic identification number (or list) (where appropriate)	Slaughter tag number(s) and number of animals moved	Animals Moved from Address / CPH	Hauliers Name	Vehicle Registration Number	X-Ref to Movement Document	
01/07/23	gwerthu/sold	30	ŵyn/lambs		UK 123456 x 30	cyfeiriad/address/cph	MR A JONES	A123 EFG		
01/07/23	gwerthu/sold	30	ŵyn/lambs		UK 123456 x 20; UK 456789 x 10	cyfeiriad/address/cph	human/self	A123 BCD		
01/07/23	gwerthu/sold	10	ŵyn benyw/ewe lambs	gweler y rhestr sudd ynghlwm wrth y cofnod/ffw gdded / see list attached to record/licence		cyfeiriad/address/cph	human/self	A123 BCD		
01/07/23	gwerthu/sold	2	mamogïad difa/cull ewes	UK 123456 01234; UK 123456 01223		cyfeiriad/address/cph	human/self	A123 BCD		

* Rhestr – mae hon yn rhestr brintiedig o rifau adnabod (tagiau). Rhaid i chi gadw hon ynghyd â'r drwydded/cofnod symud.
 * List – this is a printed list of individual identification numbers (tags). You must retain this along with the movement record/licence.

Gellir derbyn neu gofnodi symudiadau i'ch dalriad ar-lein yn eiddcymru.org
 Movements on to your holding can be accepted or reported on-line at eiddcymru.org

Uwchraddio Anifeiliaid / Upgrading Animals

Os ydych wedi uwchraddio anifail a oedd wedi'i dagio'n wreiddiol â thag lladd a'ch bod yn medru dangos hanes pob symudiad a thystiolaeth eich bod yn gallu ei olrhain yn llawn. Rhaid i chi gofnodi'r manylion isod.

Where you have upgraded animals originally identified with a slaughter tag and you are able to provide full movement history and evidence to confirm full traceability. You must record the details below

	Manylion y Tag Blaenorol Previous Tag Details		Manylion y Tag Cyfnewid The replacement tag details		Esboniad yn dangos hanes pob symudiad a thystiolaeth eich bod yn gallu ei olrhain yn llawn* Explanation showing full movement history and evidence to confirm full traceability*
Dyddiad Tag Cyfnewid Date of Upgrade	Rhif Diadell / Geifre UK UK Flock / Herd Number	Rhif Diadell / Geifre UK UK Flock / Herd Number	Rhif Adnabod Unigol Individual Identification Number		

Uwchraddio / Upgrading

* ee Cyfeiriad / CPH o bob daliad mae'r anifail wedi bod arno ers gadael y daliad geni

* eg Address / CPH details of all holdings the animal has been on since leaving the holding of birth

Cofnod defnyddio plaladdwyr

Pesticide treatment record

Enw'r Gweithiwr / Workers name	Dyddiad / Date	Safle a gafodd ei drin / Site treated	Cnwd, arwynebedd, deunydd neu strwythur a gafodd ei drin / Crop, area, material or structure treated	Rheswm dros ei drin / Reason for treatment	Cynnyrch a Rhif MAPP neu/HSE Product & MAPP or HSE Number	Dos y cynnyrch a ddefnyddiwyd (litrau neu kg yr hectar) / Dose of product applied (litres or kg per hectare)	Cyfanswm a ddefnyddiwyd (litrau fesul hectar/metr sgwâr) / Volume applied (litres per ha/sqm)	Cyfanswm yr arwynebedd a gafodd ei drin (hectarau neu fetrau sgwâr) / Total area treated (hectares or square metres)	Amser dechrau /Start time	Amser gorffen / Finish time	Cyfanswm yr oriau / Total hours	Y tywydd (fel cyflymder a chyfeiriad y gwynt) / Weather conditions (such as wind speed & direction)	Unrhyw wybodaeth berthnasol/Other relevant information
John	04/03/23	Yards & Buildings	Amh N/A	Nettles	Round up 12645	5L/ha 25ml/litre	25 litres	30 Sqm	10:15	11:15	1	Fine	Knapsack used
Dave	02/05/23	SN1234 9876	Grassland	Thistles	MCPA 06293	3L/ha 15ml/litre	200 litres	2 ha	14:00	15:30	1.5	Dry	Boom sprayer used

Dyddiadur Gwaith Cynllun Cynefin Cymru

Habitat Wales Activity Diary

OS Sheet Reference/ Cyfeirnod y Daflen	SN1234	OS Field Number/ Rhif y Cae	5678	Field Name (optional) Enw y Cae (dewisol)		
Date/ Dyddiad	Activity/ Gweithgaredd	Map ID	Length/Quantity/ Rate/ Hyd/Nifer/Cyfradd	Product/ Cynnyrch	Method/ Dull	Comment/ Sylwadau
2nd April	Turn in 25 sheep	001 + 002	Whole Field (4.5ha)	-	-	-
25th April	Remove 25 sheep	"	"	-	-	Turned off for hay
8th May	Spot Spraying for thistles	002 (1.5ha)	0.03ha	Grazon Pro	Knapsack	-
9th June	Topping Rush	001 (3ha)	0.90ha	-	Tractor + Topper	-
14th July	Cut Hay	002	1.50ha	-	Tractor + mower	-
25th August	Turn 15 sheep in	001 + 002	Whole Field	-	-	-
17th September	Remove 15 sheep	"	"	-	-	-
1st October	Chain harrowing	001 + 002	Whole Field (4.5ha)	-	Tractor + chainharrow	-

* Please ensure that you have read the requirements for the habitat classification relevant to your farm.

* Sicrhewch eich bod wedi darllen gofynion y dosbarthiadau cynefinoedd sydd yn berthnasol i'ch fferm.

